

Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννη Στουρνάρα στο 4ο Εργασιακό Συνέδριο MD Forum, με θέμα «Η εργασία μετά την Τεχνητή Νοημοσύνη: Ο άνθρωπος στο επίκεντρο»

Είναι για εμένα ιδιαίτερη χαρά και τιμή να συμμετέχω ως κεντρικός ομιλητής στο 4ο Εργασιακό Συνέδριο MD Forum, ένα από τα συνέδρια με τη μεγαλύτερη επίδραση για την αγορά εργασίας στην Ελλάδα. Το φετινό θέμα, «Η εργασία ΜΕΤΑ την Τεχνητή Νοημοσύνη: Ο άνθρωπος στο επίκεντρο», αγγίζει καίρια ζητήματα για την οικονομία, την κοινωνία και τον ίδιο τον άνθρωπο, ο οποίος βρίσκεται στο επίκεντρο των μετασχηματισμών που ήδη διαμορφώνουν το παρόν και προδιαγράφουν το μέλλον.

Οι αγορές εργασίας διεθνώς επιδεικνύουν μεγάλη ανθεκτικότητα τα τελευταία έτη, παρά τις αλληπάλληλες μεγάλες διαταραχές που έχουν υποστεί. Η απασχόληση και το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό έχουν φθάσει σε επίπεδα ρεκόρ στις χώρες του ΟΟΣΑ. Το ποσοστό ανεργίας παραμένει σε ιστορικά χαμηλά παρά τις ενδείξεις κάποιας χαλάρωσης των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Η έλλειψη προσωπικού σε πολλές προηγμένες οικονομίες παραμένει σοβαρό πρόβλημα. Οι νέες τεχνολογίες και η απομακρυσμένη εργασία μετά την πανδημία φαίνεται ότι έχουν αυξήσει την ευελιξία και την κινητικότητα στην αγορά εργασίας,¹ ωστόσο η υπογεννητικότητα και η γήρανση του εργατικού δυναμικού πλήττουν τη συνολική προσφορά εργατικού δυναμικού, ιδίως στις προηγμένες οικονομίες. Η υιοθέτηση τεχνολογιών Τεχνητής Νοημοσύνης μεταβάλλει ταχύτερα από το παρελθόν τη σύνθεση των διαθέσιμων θέσεων εργασίας, αν και, σύμφωνα με τα έως τώρα ευρήματα, είναι δύσκολο να αποτυπωθούν τα αποτελέσματά της στην απασχόληση και στο ποσοστό ανεργίας.

1. Αγορά εργασίας: εξελίξεις και προοπτικές

Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα έχει καταγράψει αξιοσημείωτη ανάπτυξη, καθώς, με εξαίρεση την περίοδο της πανδημίας, αναπτύσσεται με θετικό πρόσημο και, σύμφωνα με τις προβλέψεις

¹ ECB (2025), “And yet we move: evidence on job-to-job transitions in the euro area” [Economic Bulletin, Issue 7/2025](#), Box 4.

της Τράπεζας της Ελλάδος, η πορεία αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και τα επόμενα έτη. Η σημαντική οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων ετών και η υλοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, κυρίως στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, δημιούργησαν τη βάση για ένα πιο ευέλικτο πλαίσιο, που υποστήριξε την ανάπτυξη και οδήγησε στη μείωση του ποσοστού ανεργίας στα προ της οικονομικής κρίσης επίπεδα. Παρ' όλα αυτά, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η αγορά εργασίας είναι σημαντικές, καθώς η υπογεννητικότητα και η γήρανση του πληθυσμού θα προκαλέσουν σημαντική μείωση του εργατικού δυναμικού μεσοπρόθεσμα.

Τα τελευταία δεδομένα επιβεβαιώνουν τη θετική εικόνα της αγοράς εργασίας, καθώς το 2024 το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 10,1%, ενώ το πρώτο εννεάμηνο του 2025 μειώθηκε περαιτέρω στο 9,0%. Παράλληλα, μειώθηκαν το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας 20-29 ετών και το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας σε 16,2% και 5,0% αντίστοιχα. Αύξηση σημείωσε το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και για τα δύο φύλα.

Η συνεχής υποχώρηση της ανεργίας, σε συνδυασμό με τη μείωση του ποσοστού χαλαρότητας στην αγορά εργασίας από 18,5% το 2022 σε 14,4% το 2024, καταδεικνύει την αυξανόμενη στενότητα στην αγορά εργασίας, τη σταδιακή εξάντληση των διαθέσιμων αποθεμάτων εργατικού δυναμικού και τη δυσκολία εύρεσης εργαζομένων από τις επιχειρήσεις.

Η βελτίωση της δυναμικής της αγοράς εργασίας αντικατοπτρίζεται και στην αύξηση της κινητικότητας του πληθυσμού που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας ανάμεσα στις τρεις πιθανές καταστάσεις, την απασχόληση, την ανεργία και τη μη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος, μετά την περίοδο της πανδημίας, παρατηρείται αύξηση της κινητικότητας των ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών προς την απασχόληση, ενώ ταυτόχρονα έχει αυξηθεί και η κινητικότητα μεταξύ των ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών, γεγονός που επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για μεγαλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας.

Το κόστος εργασίας έχει αυξηθεί τα τελευταία έτη, αν και σε ρυθμούς που δεν επιδεινώνουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Το 2024 οι αμοιβές ανά μισθωτό αυξήθηκαν κατά 5,8% σε ονομαστικούς όρους και κατά 3,6% σε πραγματικούς όρους, ενώ το πρώτο εννεάμηνο του 2025 σημειώθηκε επιβράδυνση της ανόδου του κόστους εργασίας, καθώς οι αμοιβές ανά μισθωτό σε ονομαστικούς όρους αυξήθηκαν κατά 4,0%, δηλαδή υψηλότερα από τον αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης (αύξηση 0,3% σε πραγματικούς όρους). Η συγκρατημένη αύξηση των αμοιβών ανά μισθωτό είχε ως αποτέλεσμα την περιορισμένη άνοδο του μοναδιαίου κόστους εργασίας σε σύγκριση με την ευρωζώνη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της.

Μεσοπρόθεσμα, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά μια ήπια αύξηση των αμοιβών ανά μισθωτό, που όμως θα υπερκαλύπτει τον προβλεπόμενο πληθωρισμό, ώστε να ενισχύονται τα πραγματικά εισοδήματα των μισθωτών. Η αύξηση αναμένεται να είναι ακόμη μεγαλύτερη για τους χαμηλόμισθους, καθώς, σύμφωνα με τη δέσμευση της κυβέρνησης, ο κατώτατος μισθός αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω από τα 880 ευρώ που είναι σήμερα. Σημαντικό ρόλο στην αύξηση των μισθών αναμένεται να έχει και η «Κοινωνική συμφωνία για την ενίσχυση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας» που υπεγράφη πρόσφατα μεταξύ της κυβέρνησης και των εθνικών κοινωνικών εταίρων. Οι βασικοί άξονες της συμφωνίας κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς αναμένεται να αυξηθεί το χαμηλό σήμερα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης μερίδιο των εργαζομένων που καλύπτονται από συλλογική σύμβαση εργασίας και να ενισχυθεί το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων, ιδιαίτερα των χαμηλόμισθων. Εντούτοις, οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να συνεκτιμούν τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα μεσοπρόθεσμα, αλλά και τη συγκυρία υψηλής αβεβαιότητας, καθώς υπάρχει κίνδυνος ανοδικής πίεσης στις τιμές που θα επιδεινώσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και τελικά θα μειώσει τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων.

Η ελληνική οικονομία θα πρέπει να παραμείνει ανταγωνιστική και οι εφαρμοζόμενες πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, η οποία παραμένει χαμηλή. Οι πολιτικές αυτές δεν αφορούν μόνο την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, ο επαναπατρισμός των εργαζομένων υψηλών δεξιοτήτων (brain regain) και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελούν κρίσιμες στρατηγικές για την προσαρμογή της αγοράς εργασίας στις εξελισσόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Απαιτούνται νέες παραγωγικές επενδύσεις που θα αυξήσουν το κεφαλαιακό απόθεμα και θα το καταστήσουν πιο σύγχρονο, ενισχύοντας έτσι την αποτελεσματικότητα του συνδυασμού κεφαλαίου-εργασίας. Έμφαση οφείλει να δοθεί σε τομείς που μπορούν να επηρεάσουν το δυνητικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης και θα οδηγήσουν σε υψηλότερες αμοιβές, όπως η επιτάχυνση της υλοποίησης επενδυτικών πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα, η ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων μέσω της προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας, καθώς και η προαγωγή της εξωστρέφειας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Επίσης, απαιτείται ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών που θα βελτιώσουν το θεσμικό περιβάλλον και θα αυξήσουν τη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών της οικονομίας. Σε συνθήκες επιταχυνόμενης τεχνολογικής προόδου, οι οποίες συνεπάγονται ταχύτερη απαξίωση της γνώσης σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους και καθιστούν τις προκλήσεις που απορρέουν από την τεχνητή νοημοσύνη ιδιαίτερας κρίσιμες, η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία συνιστά αναγκαία συνθήκη για τη διατηρήσιμη ανάπτυξη.

2. Προκλήσεις της ενσωμάτωσης της Τεχνητής Νοημοσύνης στην παραγωγική διαδικασία και στην αγορά εργασίας: ο άνθρωπος στο επίκεντρο

Σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον όπου οι τεχνολογικές εξελίξεις επιταχύνονται, η αγορά εργασίας καλείται να αντιμετωπίσει νέες προκλήσεις και να αναζητήσει νέες ισορροπίες. Η προσαρμογή στις συνθήκες αυτές απαιτεί ευελιξία, αναβάθμιση δεξιοτήτων και στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής που θα διασφαλίσει την ισόρροπη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Τεχνητής Νοημοσύνης, περιορίζοντας παράλληλα τους κινδύνους που συνεπάγεται η άνιση πρόσβαση και η τεχνολογική πόλωση. Οι τεχνολογικές εξελίξεις που προκύπτουν από την αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης έχουν τη δυνατότητα να επιφέρουν σημαντικές βελτιώσεις στην παραγωγικότητα, να προωθήσουν τη δημιουργία νέων μορφών απασχόλησης και να συμβάλουν σε έναν ευρύτερο διαρθρωτικό μετασχηματισμό της αγοράς εργασίας, αναβαθμίζοντας παράλληλα την ποιότητα της εργασιακής εμπειρίας. Ωστόσο, η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν συνιστά πανάκεια. Οι επιδράσεις της είναι πολυδιάστατες και εξαρτώνται από κρίσιμους παράγοντες, όπως ο τρόπος ενσωμάτωσής της στην παραγωγική διαδικασία, το επίπεδο δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και το εύρος της δημόσιας, θεσμικής και ιδιωτικής υποστήριξης.

Βρισκόμαστε σήμερα σε μια ιστορική καμπή, σε ένα σημείο όπου η ανθρώπινη δημιουργικότητα συναντά την τεχνολογική υπέρβαση. Η Τεχνητή Νοημοσύνη – ιδίως οι σύγχρονες μορφές της – δεν είναι απλώς η επόμενη ψηφιακή καινοτομία· είναι η δύναμη που αναπλάθει τον τρόπο με τον οποίο παράγουμε αξία, συνεργαζόμαστε και οραματιζόμαστε το μέλλον της εργασίας. Η συζήτηση δεν αφορά πλέον το αν η Τεχνητή Νοημοσύνη θα προχωρήσει, αλλά *το ποιοι θα συμμετέχουν* σε αυτή την πορεία και *υπό ποιο πλαίσιο αρχών*. Το καθοριστικό διακύβευμα είναι να διασφαλίσουμε ότι ο άνθρωπος θα παραμείνει ο πυρήνας αυτού του μετασχηματισμού, ο εμπνευστής και όχι ο θεατής της νέας εποχής που αναδύεται.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη διαφοροποιείται από προηγούμενα κύματα αυτοματοποίησης σε τρεις βασικούς άξονες. *Πρώτον*, η ταχύτητα διάδοσής της είναι πρωτοφανής, με εφαρμογές που εκτείνονται σε πολλούς κλάδους – από χρηματοοικονομική ανάλυση και διαχείριση δεδομένων μέχρι δημιουργία περιεχομένου, εκπαίδευση και λήψη σύνθετων στρατηγικών αποφάσεων. *Δεύτερον*, το εύρος των εφαρμογών φθάνει σε καθήκοντα υψηλής εντάσεως γνώσης και σε ανώτερα επαγγελματικά επίπεδα, ακόμη και σε τομείς που θεωρούνταν ασφαλείς σε προηγούμενα κύματα αυτοματοποίησης. *Τρίτον*, η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν απειλεί μόνο την εκτέλεση επαναλαμβανόμενων εργασιών, αλλά και σύνθετων καθηκόντων, όπως η ανάλυση δεδομένων, η σύνθεση πληροφοριών, η πρόβλεψη σεναρίων και η υποστήριξη λήψης αποφάσεων σε συνθήκες αβεβαιότητας.

Θα ήθελα να επικεντρωθώ σε πέντε κρίσιμες διαστάσεις που διαμορφώνουν την εργασία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης.

Πρώτον, η τεχνητή νοημοσύνη μεταβάλλει ουσιαστικά τη ζήτηση εργασίας. Η αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων καθηκόντων και εργασιών και η ενίσχυση εργασιών υψηλών δεξιοτήτων είναι σύμφωνες με το υπόδειγμα της τεχνολογικής αλλαγής που ευνοεί τις δεξιότητες (Skill-Biased Technological Change).² Μελέτες του ΟΟΣΑ υπογραμμίζουν ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη διαθέτει τη δυναμική να αναμορφώσει βαθιά τη φύση της εργασίας, ιδιαίτερα σε επαγγέλματα υψηλών δεξιοτήτων, όπου μεγάλο μέρος των καθηκόντων είναι τεχνικά αυτοματοποιήσιμο ή μπορεί να υποστηριχθεί αποτελεσματικά από συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης. Συγκεκριμένα, η Τεχνητή Νοημοσύνη ανοίγει το δρόμο για ανασχεδιασμό των καθηκόντων και ανάπτυξη συμπληρωματικών δεξιοτήτων.

Με άλλα λόγια, λειτουργεί όχι μόνο ως εργαλείο ενίσχυσης της ανθρώπινης παραγωγικότητας και δημιουργικότητας, αλλά και ως μοχλός προσαρμογής των κοινωνιών στις προκλήσεις ενός ταχέως μεταβαλλόμενου εργασιακού περιβάλλοντος.³ Ωστόσο, η διάχυση της Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (GenAI) στο σύγχρονο εργασιακό χώρο ενδέχεται να δημιουργήσει συστημικές προκλήσεις για τους νεότερους εργαζομένους, ιδίως όσους εισέρχονται στην αγορά εργασίας σε τομείς υψηλής έκθεσης σε τεχνολογία. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, η απασχόληση των νέων ηλικίας 22-25 ετών σε θέσεις υψηλής έκθεσης στην Τεχνητή Νοημοσύνη έχει υποχωρήσει, καθώς οι επιχειρήσεις προτιμούν να αυξήσουν την παραγωγικότητα του υφιστάμενου προσωπικού μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης αντί να προσλαμβάνουν νεοεισερχόμενους.⁴ Άλλες μελέτες καταδεικνύουν θετική επίδραση στο μερίδιο απασχόλησης των γυναικών, ιδιαίτερα σε χώρες με μεγάλη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης.⁵

Για να αντιληφθούμε το εύρος αυτής της μετάβασης, αρκεί να εξετάσουμε τι δείχνουν οι πιο πρόσφατες διεθνείς μελέτες για το πώς η Τεχνητή Νοημοσύνη αναδιαμορφώνει την εργασία και τις οργανωτικές πρακτικές. Σύμφωνα με σχετική έκθεση του World Economic Forum,⁶ οι επιχειρήσεις αναμένουν ότι η διάδοση της Τεχνητής Νοημοσύνης θα καταστήσει αναγκαία μια εκτεταμένη αναβάθμιση και επανακατάρτιση του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού, ώστε οι

² Autor, D. H., F. Levy, and R. J. Murnane (2003), "The skill content of recent technological change" *Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 1279-1333.

³ OECD (2021), *The Impact of Artificial Intelligence on the Labour Market: What do we know so far?*, OECD Publishing, Paris.

⁴ Brynjolfsson, E., B. Chandar and R. Chen (2025), *Canaries in the coal mine? Six facts about the recent employment effects of artificial intelligence*, Stanford Digital Economy Lab, August.

⁵ Albanesi, S., A. Dias da Silva, J. F. Jimeno, A. Lamo and A. Wabitsch (2025), "AI and Women's Employment in Europe" *AEA Papers and Proceedings*, 115, 46-50 American Economic Association, May.

⁶ World Economic Forum (2025), *The Future of Jobs Report 2025*.

εργαζόμενοι να μπορούν να αξιοποιούν αποτελεσματικότερα τα νέα συστήματα. Έως το 2030, η μεγάλη πλειονότητα των εργοδοτών αναμένεται να επενδύσει συστηματικά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενώ πολλοί σχεδιάζουν να μετακινήσουν εργαζομένους από ρόλους που επηρεάζονται από την Τεχνητή Νοημοσύνη σε νέες, αναδυόμενες θέσεις.

Δεύτερον, η καθαρή επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην αγορά εργασίας εξαρτάται από την ισορροπία ανάμεσα στην υποκατάσταση εργαζομένων και τη δημιουργία νέων καθηκόντων. Η μελέτη των Acemoglu και Restrepo (2019)⁷ δείχνει ότι η τεχνολογία μπορεί να υποκαταστήσει τους εργαζομένους, αλλά και να δημιουργήσει νέα καθήκοντα στα οποία η ανθρώπινη εργασία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Σε αυτό το σημείο, οι θεσμοί – όπως οι πολιτικές κατάρτισης, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, ο ανταγωνισμός στην αγορά προϊόντων και το πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς εργασίας – παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ισορροπίας. Ο ΟΟΣΑ επισημαίνει ότι οι χώρες με ισχυρό θεσμικό πλαίσιο υιοθετούν τα συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης ταχύτερα και με λιγότερες κοινωνικές τριβές.⁸

Όσον αφορά τις αλληλεπιδράσεις ανθρώπινων και μηχανικών δεξιοτήτων, η Τεχνητή Νοημοσύνη υπερτερεί στην επεξεργασία μεγάλων δεδομένων, στην τυποποιημένη ανάλυση και στη σύνθεση πληροφοριών, ενώ υπολείπεται σε δημιουργικότητα, κοινωνική νοημοσύνη, ηθική κρίση, κριτική ικανότητα κατά την άσκηση πολιτικής και διεπιστημονική σκέψη. *Το συμπέρασμα είναι σαφές: η ανθρώπινη συνεισφορά δεν αντικαθίσταται*· αντίθετα, αναβαθμίζεται όταν συνεργάζεται με την Τεχνητή Νοημοσύνη, επιτρέποντας στους εργαζομένους να εστιάσουν σε πιο δημιουργικές, σύνθετες και στρατηγικές πτυχές της εργασίας τους.⁹

Τρίτον, η δημογραφική γήρανση ενισχύει τις πιέσεις στην αγορά εργασίας και στο συνολικό προϊόν. Η γήρανση του πληθυσμού περιορίζει τη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό, ενώ παράλληλα εντείνει την ανάγκη για τεχνολογίες που ενισχύουν την παραγωγικότητα εργαζομένων με περιορισμένη εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία. Η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να αντισταθμίσει μέρος των συνεπειών της γήρανσης, αλλά η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται από την ύπαρξη εκπαιδευτικών και θεσμικών υποδομών, καθώς και ενός πλαισίου που επιτρέπει σε εργαζομένους με χαμηλή ψηφιακή επάρκεια να προσαρμοστούν.¹⁰

Με γνώμονα αυτές τις εξελίξεις, η Τεχνητή Νοημοσύνη δημιουργεί προσδοκίες για σημαντικά άλματα παραγωγικότητας. Μελέτες του ΟΟΣΑ προσφέρουν μια ρεαλιστική θεμελίωση αυτών

⁷ Acemoglu, D. and P. Restrepo (2019), “Automation and new tasks: How technology displaces and reinstates labor”, *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 3-30.

⁸ OECD (2023), *OECD Employment Outlook 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market*, OECD Publishing, Paris.

⁹ OECD (2024), *AI and the Future of Skills – Roundtable Seminar, 2 February 2024*, OECD Publishing, Paris.

¹⁰ Acemoglu, D. and P. Restrepo (2017), “Secular stagnation? The effect of aging on economic growth in the age of automation”, *American Economic Review*, 107(5), 174-179.

των προσδοκιών. Σύμφωνα με τα κύρια σενάρια, η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να ενισχύσει την ετήσια αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών κατά 0,25-0,6 ποσοστιαίες μονάδες και την παραγωγικότητα της εργασίας κατά 0,4-0,9 ποσοστιαίες μονάδες.¹¹ Αντίστοιχα, άλλες μελέτες υπογραμμίζουν ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη θα μπορούσε να ενισχύσει την παραγωγικότητα στην Ευρώπη, αλλά τα πραγματικά οφέλη εξαρτώνται από την εμπάθυνση της ενιαίας αγοράς και την αποτελεσματική διαμόρφωση του ρυθμιστικού και θεσμικού πλαισίου. Χωρίς τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, η μεσοπρόθεσμη αύξηση της παραγωγικότητας μόνο από την Τεχνητή Νοημοσύνη θα διαφέρει σημαντικά ανάλογα με τη χώρα, ενώ για την Ευρώπη συνολικά η αύξηση θα είναι μάλλον περιορισμένη: περίπου 1,0% σωρευτικά σε πέντε χρόνια. Η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Τεχνητής Νοημοσύνης προϋποθέτει όχι μόνο στρατηγικά πλαίσια πολιτικής, διάχυση της τεχνολογίας και επενδύσεις, αλλά και ισχυρούς, σταθερούς και ευέλικτους θεσμούς, ικανούς να διασφαλίσουν τη διαφάνεια, την ισότιμη πρόσβαση και τη συνεχιζόμενη προσαρμογή των κανονισμών στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις.¹²

Τέταρτον, η Τεχνητή Νοημοσύνη είναι πιθανόν να επηρεάζει τις μισθολογικές και εισοδηματικές ανισότητες. Η ενίσχυση της παραγωγικότητας και η αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών φαίνεται να δημιουργούν προνομιακά οφέλη για εργαζομένους με υψηλό επίπεδο ανθρώπινου κεφαλαίου, ενώ τα άτομα με χαμηλότερο βαθμό εξειδίκευσης εκτίθενται συχνότερα σε αυξημένες πιέσεις προσαρμογής και κίνδυνο επαγγελματικού εκτοπισμού.¹³ Η ψηφιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες *ενδέχεται* να ενισχύουν τις διαφοροποιήσεις στην αγορά εργασίας, ιδίως σε περιβάλλοντα όπου οι κοινωνικοί θεσμοί είναι πιο αδύναμοι και η πρόσβαση σε ποιοτική διά βίου μάθηση περιορισμένη.

Με αυτά τα δεδομένα, γίνεται σαφές ότι το ζήτημα δεν εξαντλείται στις ίδιες τις τεχνολογίες. Ακόμη κι όταν η επίδρασή τους δεν είναι απολύτως καθορισμένη, οι τάσεις που παρατηρούμε θέτουν ένα βαθύτερο ερώτημα: *ποιοι τελικά ωφελούνται από την Τεχνητή Νοημοσύνη και υπό ποιες προϋποθέσεις;* Η ιστορική εμπειρία, όπως την παρουσιάζουν οι Acemoglu και Johnson στο *Power and Progress* (2023), δείχνει ότι η τεχνολογική πρόοδος δεν είναι ουδέτερη· τα οφέλη της εξαρτώνται από τις δομές εξουσίας που τη συνοδεύουν. Όταν η ισχύς συγκεντρώνεται, η πρόοδος τείνει να παράγει ανισότητες. Όταν μοιράζεται, η πρόοδος γίνεται μοχλός ευημερίας για όλους.¹⁴

¹¹ OECD (2024), *Miracle or Myth? Assessing the Macroeconomic Productivity Gains from Artificial Intelligence*, OECD Publishing, Paris.

¹² Misch, F., B. Park, C. Pizzinelli and G. Sher, (2025), *Artificial Intelligence and Productivity in Europe*, Wp 25/67, IMF.

¹³ Autor, D. H. (2015), “Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation”, *Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3-30.

¹⁴ Acemoglu, D. and S. Johnson (2023), *Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity*, PublicAffairs.

Στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης, η αρχή της “συμπεριληπτικής δύναμης” είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαία. Οι κοινωνίες που θα διασφαλίσουν ανοιχτή πρόσβαση στα δεδομένα, στα εργαλεία και στις ευκαιρίες μάθησης – για εργαζομένους, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα – θα είναι εκείνες όπου τεχνολογία και άνθρωπος συνδημιουργούν αξία. Με άλλα λόγια, η τεχνολογική πρόοδος μπορεί να μετασχηματιστεί σε πραγματική κοινωνική πρόοδο μόνο όταν η ισχύς και οι αποφάσεις δεν συγκεντρώνονται, αλλά διαχέονται προς όφελος του ευρύτερου πληθυσμού.

Πέμπτον, από την οπτική γωνία των κεντρικών τραπεζών, η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν αποτελεί απλώς τεχνολογική εξέλιξη, αλλά έναν παράγοντα με δυνητικά βαθιές επιπτώσεις στη νομισματική πολιτική, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τη δυναμική της παραγωγικότητας.¹⁵ Η πρόκληση για τις οικονομίες της ευρωζώνης δεν περιορίζεται στην ενσωμάτωση τεχνολογιών Τεχνητής Νοημοσύνης, αλλά επεκτείνεται στην ανάπτυξη θεσμικών πλαισίων και μηχανισμών διακυβέρνησης που θα διασφαλίζουν την ασφαλή, αξιόπιστη και αποδοτική διάχυση των σχετικών εφαρμογών. Οι κεντρικές τράπεζες οφείλουν να διενεργούν συστηματική παρακολούθηση των διαρθρωτικών μεταβολών στην αγορά εργασίας, να ενσωματώνουν στις μακροοικονομικές εκτιμήσεις και στα μοντέλα πρόβλεψής τους τα δεδομένα και τις επιδράσεις που προκύπτουν από την υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και να αξιολογούν τους κινδύνους που απορρέουν από την υψηλή συγκέντρωση δεδομένων, τις απειλές κυβερνοασφάλειας και την ανάγκη ενίσχυσης της λειτουργικής ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Όπως επισημαίνει η Πρόεδρος της ΕΚΤ, Christine Lagarde, η Τεχνητή Νοημοσύνη διαθέτει τη δυναμική να λειτουργήσει ως καταλύτης παραγωγικότητας, ιδίως λόγω της ικανότητάς της να αυτοβελτιώνεται και να προσαρμόζεται σε πραγματικό χρόνο. Για την Ευρώπη, η πρόκληση είναι σαφώς διττή. Αφενός, η ήπειρος εξακολουθεί να υστερεί σε επενδύσεις αιχμής και στην ανάπτυξη ώριμων οικοσυστημάτων καινοτομίας. Αφετέρου, διαθέτει ένα σημαντικό πλεονέκτημα: ισχυρές υποδομές δεδομένων, ρυθμιστική προβλεψιμότητα και παράδοση συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Εφόσον αξιοποιηθούν με στρατηγική συνέπεια, οι παράγοντες αυτοί μπορούν να καταστήσουν την Τεχνητή Νοημοσύνη μοχλό ανταγωνιστικότητας, κοινωνικής συνοχής και βιώσιμης ανάπτυξης για το σύνολο της Ένωσης.

Η συγκυρία είναι κρίσιμη. Η Ευρώπη βρίσκεται σε σταυροδρόμι: είτε θα κινηθεί με διορατικότητα, επιταχύνοντας την υιοθέτηση και τη διάχυση των τεχνολογιών Τεχνητής Νοημοσύνης στην ενιαία αγορά, είτε θα παραμείνει θεατής σε μια νέα παγκόσμια τεχνολογική μετάβαση. Παρότι η ήπειρος δεν πρωτοστάτησε στο πρώτο κύμα της καινοτομίας, διαθέτει το θεσμικό υπόβαθρο, τη βιομηχανική βάση και το ανθρώπινο κεφάλαιο για να αναδειχθεί σε

¹⁵ Lagarde, C. (2025), *The transformative power of AI: Economic implications and challenges*, European Central Bank, April.

ισχυρό «δεύτερο κίνημα» υπό την προϋπόθεση ότι θα ενισχύσει την κλίμακα της συνεργατικής καινοτομίας, θα στηρίξει πιο δυναμικά την ανάπτυξη των υποδομών και θα αναβαθμίσει την οργανωτική ικανότητα των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, οι χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες – από το υψηλό ενεργειακό κόστος έως τον κανονιστικό και χρηματοοικονομικό κατακερματισμό – εάν παραμείνουν, θα συνεχίσουν να επιβραδύνουν την υιοθέτηση κρίσιμων τεχνολογιών. Σε μια περίοδο όπου η τεχνολογική πρόοδος επιταχύνεται με πρωτοφανείς ρυθμούς και όπου η παραγωγικότητα καθίσταται θεμέλιο της μελλοντικής ανταγωνιστικότητας, η Ευρώπη δεν έχει την πολυτέλεια της αδράνειας. Τώρα είναι η στιγμή να δράσουμε με τόλμη, ταχύτητα και στρατηγική συνέπεια.¹⁶

Συνεπώς, η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναδύονται από την ταχεία τεχνολογική μετάβαση απαιτεί μια συνεκτική, φιλόδοξη και μακρόπνοη θεσμική στρατηγική, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό συνεπάγεται κατ' αρχάς την ουσιαστική ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσα από αναβαθμισμένα εκπαιδευτικά συστήματα, συνεχή επανακατάρτιση και ανθεκτικούς μηχανισμούς διά βίου μάθησης. Παράλληλα, απαιτείται εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας, ώστε να εξασφαλίζονται αξιοπρεπείς και ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, αλλά και να κατοχυρώνεται η κοινωνική δικαιοσύνη και η πραγματική ισότητα των ευκαιριών. Η διεθνής εμπειρία επιβεβαιώνει ότι οι οικονομίες που συνδυάζουν την τεχνολογική πρόοδο με στιβαρούς θεσμούς και στοχευμένες πολιτικές στήριξης είναι αυτές που επιτυγχάνουν ταυτόχρονα υψηλότερη παραγωγικότητα και χαμηλότερα επίπεδα ανισότητας.¹⁷ Σε αυτό το περιβάλλον, η μετάβαση στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης δεν συνιστά απλώς τεχνολογική αναβάθμιση· αποτελεί μια βαθιά θεσμική και κοινωνική δοκιμασία, που απαιτεί στρατηγική διορατικότητα, θεσμική ετοιμότητα και δράση με ρυθμό αντάξιο των απαιτήσεων της εποχής.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να μας προσφέρει ένα πιο παραγωγικό μέλλον. Εμείς όμως είμαστε αυτοί που πρέπει να το κάνουμε και πιο ανθρώπινο. Ένα μέλλον όπου η τεχνολογία δεν αντικαθιστά, αλλά ενισχύει την ανθρώπινη αξία, όπου η εργασία δεν υποβιβάζεται, αλλά αναβαθμίζεται και ο άνθρωπος παραμένει στο επίκεντρο της καινοτομίας.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη είναι το μέσο. Η ανθρώπινη ευημερία είναι ο σκοπός.

¹⁶ Lagarde, C. (2025), *The transformative power of AI: Europe's moment to act*. European Central Bank, November.

¹⁷ OECD (2023), *OECD Employment Outlook 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market*, OECD Publishing, Paris.